

ارتباط ادراکات دانشجویان از فرهنگ سازمانی دانشگاه با پیشرفت تحصیلی آنان در دانشگاه آزاد اسلامی خوراسگان

غلامرضا احمدی^۱، زهره سعادت‌مند^۲، زهرا لیث صفار^۳

چکیده

هدف کلی پژوهش حاضر رابطه ادراکات دانشجویان از فرهنگ سازمانی دانشگاه با پیشرفت تحصیلی آنان در دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوراسگان (اصفهان) بود. روش تحقیق توصیفی از نوع همبستگی و جامعه آماری این پژوهش را کلیه دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوراسگان در سال تحصیلی ۸۹-۱۳۸۸ (۱۱۰۰۰) نفر تشکیل دادند که با استفاده از نمونه گیری تصادفی خوشه ای، متناسب با حجم ۳۶۵ نفر از سه دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، کشاورزی و علوم پایه به عنوان نمونه انتخاب گردید. ابزار گردآوری اطلاعات در این پژوهش پرسشنامه محقق ساخته با ۶۴ سؤال بسته پاسخ بود که برای سنجش روایی سؤالات، از نظر کارشناسان مربوطه و برای سنجش پایایی از فرمول آلفای کرونباخ مقدار ۰/۹۴ بدست آمد. تجزیه و تحلیل داده ها در دو سطح آمار توصیفی (درصد، فراوانی، میانگین و انحراف معیار) و استنباطی (ضریب همبستگی پیرسون، آزمون رگرسیون، آزمون t مستقل و آزمون های مانوا، تحلیل واریانس یک راهه، LSD، لوین، شفه) صورت گرفت. یافته ها نشان داد که بین همه ابعاد فرهنگ سازمانی (نگرش به تحصیل، فرایند آموزشی، امکانات محیط دانشگاهی، روابط انسانی و قوانین و ارتباطات شفاف) با پیشرفت تحصیلی دانشجویان در سطح $p \leq 0/05$ ارتباط معنی دار آماری وجود دارد. همچنین نتایج تحلیل رگرسیون نشان داد که نگرش به تحصیل و قوانین و ارتباطات شفاف بهترین پیش بینی کننده پیشرفت تحصیلی دانشجویان می باشد. ضمناً بین ادراک دانشجویان از فرهنگ سازمانی دانشگاه بر حسب جنسیت و دوره تحصیلی تفاوت معناداری وجود نداشت.

کلید واژه ها: فرهنگ سازمانی، دانشگاه، پیشرفت تحصیلی، دانشجو

۱- استادیار دانشگاه آزاد اسلامی، واحد خوراسگان

۲- استادیار دانشگاه آزاد اسلامی، واحد خوراسگان

۳- کارشناس ارشد برنامه ریزی آموزشی دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوراسگان

مقدمه

فرهنگ اساساً مقوله‌ای بشری است، در نتیجه هر دانشی که درصدد مطالعه آن برآید، ناچار است جنبه‌های مختلف موجود در حیات و افعال و عملکرد بشر را که در این مقوله تبلور ضمنی یافته است، مورد نظر قرار دهد. فرهنگ به عنوان یک کلمه (مفهوم) نظری، هزاران سال توسط مردم‌شناسان، جامعه‌شناسان، تاریخ‌نویسان و فلاسفه مورد بحث و بررسی قرار گرفته است. هر جامعه‌ای بوسیله فرهنگ علی حده‌ای تعریف و پایه‌ریزی می‌شود. فرهنگ دسته‌ای از ارزش‌ها، باورها، درک مشترک، تفکر و هنجارهای رفتاری مشترک است که همه‌ی اعضای جامعه در آن هستند. فرهنگ را نمی‌توان دقیقاً تعریف کرد اما می‌توان آنرا درک و احساس کرد. فرهنگ به طور آشکار و ناآشکار رفتارها را در جامعه جهت می‌دهد و یقیناً روی تصمیم‌گیری تأثیر دارد (مبلی^۱، ۲۰۰۵).

در نگرش جدید نسبت به سازمان‌ها، فرهنگ سازمان و مدیریت آن جایگاه ویژه‌ای دارد. در کنار توجه به سازمان به‌عنوان موجودیتی که دارای ساختار هدف‌گرا، مجموعه وظایف، سیستم‌های اطلاعاتی و فرایند تصمیم‌گیری و یا گروه‌های اعضاست، فرهنگ سازمان کانونهای متفاوتی را برای مطالعه سازمان‌ها فراهم می‌کند. فرهنگ سازمانی تازه‌ترین و شاید از جدال‌آمیزترین مباحث نظری سازمان است (ات^۲، ۱۹۸۹).

هر سازمانی یک فرهنگ مخصوص به خود دارد و فرهنگ مزبور با توجه به میزان قدرت خود می‌تواند در امر شکل دادن به نگرشها و رفتارهای اعضای سازمان اثرات مثبت و منفی داشته باشد. فرهنگ سازمانی با گذشت زمان شکل می‌گیرد و به آسانی از بین نمی‌رود و تأثیر بسزایی در رفتار اعضای آن سازمان دارد. «سازمان‌ها مثل افراد دارای شخصیت هستند و قالب شخصیتی سازمان را فرهنگ سازمان گویند. به عبارت دیگر نسبت فرهنگ به سازمان مانند نسبت شخصیت به فرد است» (مشبکی، ۱۳۷۷، ص ۴۳۸). به عقیده هوی و میسکل^۳ (۲۰۰۰) فرهنگ سازمانی به عنوان سمبل‌ها و تشریفات و افسانه‌هایی است که ارزش‌ها و اعتقادات سازمان و کارکنان را تحت الشعاع قرار می‌دهد. به عبارت دیگر فرهنگ سازمانی را می‌توان به عنوان اعتقادات، نگرش‌ها و ارزش‌هایی که در بین

^۱ - Mobley

^۲ - Ott

^۳ - Hoy and Miskel

افراد سازمان موجود است، دانست که منجر به ایجاد هنجارهای رفتاری می‌شود. این اعتقادات و ارزش‌های سازمانی قدرت را بالا می‌برد و موجب اثربخشی بیشتر در سازمان می‌شود. همچنین فرهنگ سازمانی به‌عنوان ارزش‌های غالب و نظام معانی مشترک می‌باشد که توسط اکثر اعضای سازمان پذیرفته شده است.

دانشگاه‌ها به‌عنوان اصلی‌ترین و کلیدی‌ترین مرکز تربیت انسانی همچون دیگر سازمان‌ها فرهنگ به خصوصی دارد که می‌تواند در تربیت افراد توانمند، متخصص و کارآفرین اثرات بسزایی داشته باشد، که این امر مهم در گرو موجود بودن فرهنگ سازمانی مناسب در دانشگاه‌های کشور می‌باشد. دانشگاه‌ها منابعی پرارزش برای پیشرفت جوامع به حساب می‌آیند. این مراکز به لحاظ دارا بودن دانش و فن، در سطح جهان از اعتبار زیادی برخوردارند و عامل مهمی در تحولات اجتماعی نیز محسوب می‌شوند. این مراکز، جوانان را برای تغییرات مداوم در جامعه و نیز جهان آماده می‌نمایند. بنابراین، تنها توجه و تأکید بر صلاحیت فنی و علمی در دانشگاه‌ها مورد توجه قرار نمی‌گیرد، بلکه دانشگاه به‌عنوان یک نهاد فرهنگی و فرهنگ‌ساز، رسالت فرهنگی عظیمی بردوش خود احساس می‌نماید. دانشگاه فرهنگ‌ساز توانسته است در برهه‌های حساسی از حیات اجتماعی کشورها، تأثیر خود را بر تحولات اجتماعی، سیاسی و فرهنگی به طرز مؤثری نشان دهند (وبر، ۱۳۸۰). فرهنگ سازمانی دانشگاه‌ها یکی از مهمترین نیروهای اساسی است که می‌تواند نهاد آموزش عالی را بازسازی و توانمند سازد و از طریق فرهنگ سازمانی مناسب است که مدرسان شایسته و کارآمد در دانشگاه‌ها انگیزه به کار پیدا کرده و وظایف خود را به نحو موثرتری انجام می‌دهند.

در سال‌های اخیر توجه و درک بسیار بیشتر و عمیق‌تر از فرهنگ آموزشگاهی از جانب دست‌اندرکاران مسایل آموزشی به عمل آمده است و اهمیت آن در مؤثرسازی آموزشگاه‌ها بیش از پیش مد نظر قرار گرفته است (لوین و لزوت^۱، ۱۹۹۰). بنا به اعتقاد نیومن^۲ (۱۹۹۶) بازسازی ساختارهای آموزشی، مستلزم درک اهمیت و نقش حیاتی فرهنگ آموزشگاه است و فولان^۳ (۱۹۹۸) این امر را برای بهبود بخشی به فعالیت‌های آموزشگاه حائز اهمیت می‌پندارد و معتقد است روح زندگی

^۱ - Levine and Lezotte

^۲ - Newman

^۳ - Fullan

آموزشگاهی و فعالیت‌های تحصیلی آن، متأثر از فرهنگ آموزشگاه است و شکل‌گیری انگیزش، تعهد، تلاش و تمرکز در آموزشگاه‌ها به آن وابسته است.

در مورد فرهنگ سازمانی و اثر آن در عملکرد و در نتیجه اثربخشی، مطالعات زیادی صورت گرفته است که از جمله سنجری و بهرنگی (۱۳۸۲) اسدی و رهاوی (۱۳۸۳) و پور کاظمی و شاکری نوایی (۱۳۸۳) در پژوهش‌های خود نشان دادند که بین فرهنگ سازمانی و بهره‌وری ارتباط مستقیم و معناداری وجود دارد. نتایج پژوهش رجاییان در سال ۱۳۸۷ نشان می‌دهد که بین ادراکات دانش‌آموزان از فرهنگ مدرسه با پیشرفت تحصیلی آنان رابطه مستقیم وجود دارد.

زمانی و نصرافهانی (۱۳۸۷) در بررسی ویژگی‌های فیزیکی و فرهنگی فضاهای آموزشی به این نتایج دست یافت که فضای فیزیکی و جو و فضای فرهنگی از جمله همدلی و همدردی، تعهد و مسئولیت‌شناسی، احترام، جو اعتماد، علاقه و انگیزه و جو شادی و نشاط با موفقیت مدارس در ارتباط است.

در زمینه پژوهش‌های خارجی نیز ماهر^۱ (۱۹۹۰) در تحقیق خود به تأثیر فرهنگ سازمانی مدرسه روی انگیزش و موفقیت اشاره می‌کند. بررسی هوی و میسکل (۲۰۰۰) پیرامون سلامت سازمانی مدارس به این نتیجه رسید که سلامت سازمانی با عملکرد دانش‌آموزان مدرسه همبستگی مثبت دارد یعنی هر چه جو مدرسه سالمتر باشد، سطح پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان در دروس ریاضیات و خواندن بالاتر است.

از بررسی ارتمن^۲ (۲۰۰۲) معلوم شد تسهیلات فیزیکی آموزشگاه‌ها با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان در ارتباط است به طوری که در شرایط یکسان اجتماعی پیشرفت افرادی که در مدارس با تسهیلات مناسب تحصیل کرده اند ۵ تا ۱۷ درصد از دیگران بیشتر بوده است. براساس پژوهش ون در وستویزن^۳ و همکاران (۲۰۰۵) مهمترین عامل در پیشرفت تحصیلی، فرهنگ سازمانی محسوس و نامحسوس متکی به نگرش مثبت شناخته شد. همچنین تراپمن^۴ و همکاران (۲۰۰۷) به این نتیجه رسیدند که بین رضایت تحصیلی دانشجو و موفقیت تحصیلی در دانشگاه رابطه معناداری وجود دارد.

^۱ - Maher

^۲ - Earthman

^۳ - Van Der Westhuizen

^۴ - Trapmann

مطالعات تریولاس و درگنیدو^۱ (۲۰۰۹) حاکی از تأثیر فرهنگ سازمانی بر روی کیفیت خدمات فراهم شده در تحصیلات تکمیلی در مؤسسه صنعتی لاریسا بوده است. کیتریوتیس^۲ و همکاران (۲۰۱۰) از کشور قبرس نیز نتیجه گرفتند که پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان با پنج عامل که یکی از این عوامل فرهنگ سازمانی است ارتباط دارد.

با توجه به جمیع جوانب مذکور، و نیز ضرورت شناسایی و درک فرهنگ دانشگاه‌ها در سطح کشور، از یکسو و تلاش در جهت معرفی این عامل کلیدی به دست‌اندرکاران آموزش عالی از سوی دیگر، پژوهش حاضر بر آن است تا ابعاد و تعیین‌کننده‌ها در فرهنگ دانشگاه را به‌بوته کنکاش بسپارد. شناخت علمی عناصر و عوامل فرهنگ دانشگاه، راهگشای تغییر و تحول در کیفیت تعلیم و تربیت است و تلاش‌های معطوف به این هدف را جهت می‌دهد. اینکه به صورت علمی معلوم شود نقش هر کدام از عوامل فرهنگ دانشگاه بر پیامدهای تحصیلی به چه میزان است، می‌تواند اساتید و نیز برنامه‌ریزان آموزشی را یاری دهد تا به تقویت آن ابعاد مبادرت ورزند و دانشجویان را از آموزش مؤثر برخوردار نمایند. انتظار این که آموزشگاه‌ها در ایفای نقش خود به‌عنوان بستر رشد و شکل‌گیری همه‌جانبه نسل فردای جامعه مؤثر عمل کنند با شناخت دقیق عوامل تأثیرگذار و دست‌اندرکار در فرهنگ دانشگاه (که یک نهاد اجتماعی مهم محسوب می‌شود) بسیار آسان‌تر خواهد شد. حتی براساس چنین شناختی می‌توان به تعدیل یا اصلاح انتظارات مختلف از دانشگاه نیز اندیشه کرد. با توجه به آنچه گفته شد پژوهش حاضر در پی یافتن پاسخ پنج پرسش اساسی زیر است:

سوال‌های پژوهش

- ۱) آیا بین ادراک دانشجویان از فرهنگ سازمانی در بعد نگرش به تحصیل با پیشرفت تحصیلی آنان رابطه وجود دارد؟
- ۲) آیا بین ادراک دانشجویان از فرهنگ سازمانی در بعد فرایند آموزشی با پیشرفت تحصیلی آنان رابطه وجود دارد؟
- ۳) آیا بین ادراک دانشجویان از فرهنگ سازمانی در بعد امکانات محیط دانشگاهی با پیشرفت تحصیلی آنان رابطه وجود دارد؟

^۱ - Trivellas and Dargenidou

^۲ - Kythreotis

۴) آیا بین ادراک دانشجویان از فرهنگ سازمانی در بعد روابط انسانی با پیشرفت تحصیلی آنان رابطه وجود دارد؟

۵) آیا بین ادراک دانشجویان از فرهنگ سازمانی در بعد قوانین و ارتباطات شفاف با پیشرفت تحصیلی آنان رابطه وجود دارد؟

روش

این پژوهش در زمره پژوهش‌های توصیفی است و به شیوه همبستگی انجام شده است. جامعه آماری پژوهش را کلیه دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوراسگان (اصفهان) در سال تحصیلی ۸۹-۱۳۸۸ به تعداد ۱۱۰۰۰ تشکیل داده اند. حجم نمونه آماری مطابق با فرمول برآورد حجم نمونه برابر با ۳۶۵ نفر تعیین شد. نمونه مورد نظر از طریق نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای انتخاب شد. بدین منظور ابتدا از بین دانشکده‌های دانشگاه، سه دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، علوم پایه و کشاورزی به شیوه تصادفی انتخاب شد و سپس متناسب با حجم هر دانشکده، پرسشنامه‌ها بین افراد نمونه قابل دسترس توزیع شد. برای گردآوری اطلاعات مورد نیاز از پرسشنامه پژوهشگر ساخته استفاده شده است. به طوری که بر اساس مبانی نظری و پیشینه پژوهش، پرسشنامه‌ای حاوی ۶۴ پرسش در مقیاس چهار درجه‌ای لیکرت و با پاسخ‌های کاملاً موافق، موافق، مخالف و کاملاً مخالف در پنج بعد اصلی تهیه گردید. برای سنجش روایی صوری و محتوایی از نظرات اصلاحی تعدادی از اساتید و متخصصان فن استفاده شد و به منظور تعیین پایایی، پرسشنامه به صورت مقدماتی در یک نمونه متشکل از ۳۰ نفر از دانشجویان اجرا شد که ضریب پایایی براساس آلفای کرونباخ ۰/۹۴ بدست آمد. همچنین برای سنجش پیشرفت تحصیلی، از هر یک از دانشجویان خواسته شد معدل ترم گذشته خود را در پرسشنامه قید کنند. برای تحلیل داده‌های پژوهش از ضریب همبستگی پیرسون، آزمون رگرسیون، آزمون تحلیل واریانس چند متغیره، آزمون t مستقل، آزمون تحلیل واریانس یک راهه، آزمون LSD، آزمون لوین و آزمون شفه بهره گرفته شده است. تمامی تحلیل‌های این پژوهش با استفاده از بسته نرم افزاری spss انجام گردید.

یافته‌ها

از ۳۶۵ نفر دانشجویی تحت بررسی ۱۱۹ نفر از دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، ۱۲۴ نفر از دانشکده علوم پایه و ۱۲۲ نفر از دانشکده کشاورزی بودند. ۱۹۶ نفر (۵۳/۷ درصد) دانشجویان مورد

مطالعه زن و ۱۶۹ نفر (۴۶/۳ درصد) مرد بودند. دوره تحصیلی ۸۴/۹ درصد دانشجویان کارشناسی و ۱۵/۱ درصد کارشناسی ارشد بوده است.

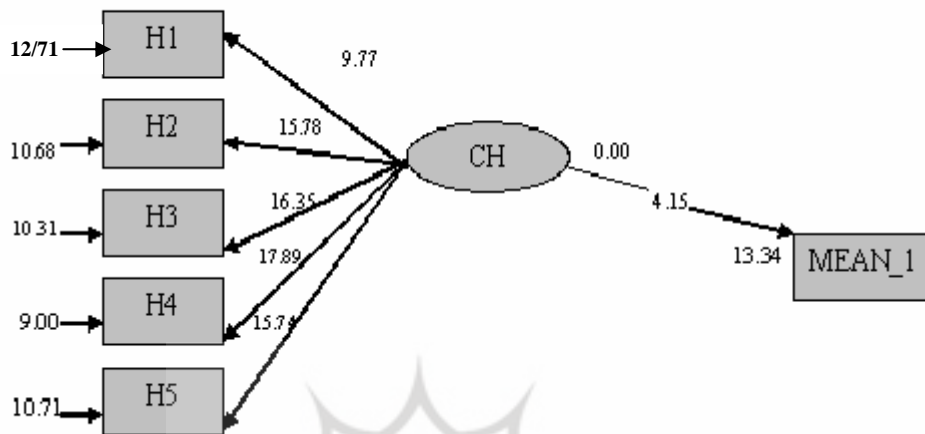
داده‌ها و اطلاعات جمع‌آوری شده به ترتیب سؤال‌های پژوهش بررسی و تحلیل شده‌اند. به منظور بررسی سؤال‌های پژوهش از ضریب همبستگی استفاده و نتایج مربوط به آن در جدول ۱ ارائه شده است.

جدول ۱. ضریب همبستگی بین ادراک دانشجویان در ابعاد فرهنگ سازمانی (مستقل) با پیشرفت تحصیلی (وابسته)

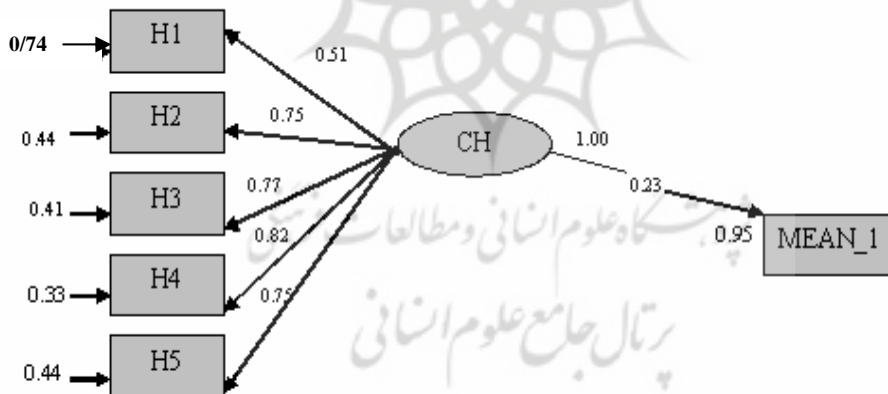
مؤلفه های فرهنگ سازمانی	تعداد	ضریب همبستگی	سطح معناداری
ادراک دانشجویان در بعد نگرش به تحصیل	۳۶۵	۰/۳۰۷	۰/۰۰۱
ادراک دانشجویان در بعد فرایند آموزشی	۳۶۵	۰/۱۹۱	۰/۰۰۱
ادراک دانشجویان در بعد امکانات محیط دانشگاهی	۳۶۵	۰/۱۲۳	۰/۰۱۸
ادراک دانشجویان در بعد روابط انسانی	۳۶۵	۰/۱۴۶	۰/۰۰۵
ادراک دانشجویان در بعد قوانین و ارتباطات شفاف	۳۶۵	۰/۱۹۷	۰/۰۰۱

در جدول ۱ ضریب همبستگی محاسبه شده در خصوص سؤال اول پژوهش بیانگر آنست که بین ادراک دانشجویان در بعد نگرش به تحصیل و پیشرفت تحصیلی در سطح $p \leq 0/05$ رابطه معنادار وجود دارد. محاسبه شده در مورد مؤلفه‌های فرایند آموزشی و امکانات محیط دانشگاهی نیز نشان می‌دهد که بین این مؤلفه‌ها و پیشرفت تحصیلی در سطح $p \leq 0/05$ رابطه معنادار وجود دارد. همچنین بین مؤلفه‌های روابط انسانی و قوانین و ارتباطات شفاف با پیشرفت تحصیلی دانشجویان در سطح $p \leq 0/05$ رابطه معنادار مشاهده شده است.

با توجه به نتایج بدست آمده مدل ساختاری رابطه بین ادراکات دانشجویان در ابعاد فرهنگ سازمانی دانشگاه و پیشرفت تحصیلی (معدل) شناسایی شد که در نمودار زیر این مدل دیده می‌شود.

نمودار ۱. ضرایب (t) آزمون معنادار متغیرها در مدل

نمودار ۲. ضرایب تأثیر متغیرها در مدل

جدول ۲. روابط ساختاری بین متغیرهای مدل

روابط بین متغیرها	ضریب تأثیر	t	خطا	نتیجه
نگرش به تحصیل ← ادراکات	۰/۵۱	۹/۷۷	۰/۲۷	+
فرایند آموزشی ← ادراکات	۰/۷۵	۱۵/۷۸	۰/۳۴	+
امکانات محیط دانشگاهی ← ادراکات	۰/۷۷	۱۶/۳۵	۰/۳۲	+
روابط انسانی ← ادراکات	۰/۸۲	۱۷/۸۹	۰/۲۸	+
قوانین و ارتباطات شفاف ← ادراکات	۰/۷۵	۱۵/۷۴	۰/۳۱	+
ادراکات ← معدل	۰/۲۳	۴/۱۵	۰/۰۹۷	+

مطابق با جدول ۲ رابطه بین ادراکات و معدل در معادله معنادار بوده است. به طوریکه میزان تأثیر ادراکات روی معدل ۰/۲۳ است که در سطح $p \leq 0/05$ معنادار است.

جدول ۳. ضرایب برازندگی مدل

RMSEA	AGFI	GFI
۰/۱۵	۰/۸۴	۰/۹۳

بر اساس نتایج جدول ۳ کلیه روابط بین متغیرها در مدل معنادار بوده است. ضرایب GFI برابر با ۰/۹۳ و AGFI برابر با ۰/۸۴ است که حاکی از برازندگی مدل می‌باشد.

بحث و نتیجه گیری

پژوهش حاضر باهدف بررسی رابطه بین ادراکات دانشجویان از فرهنگ سازمانی دانشگاه با پیشرفت تحصیلی آنان در دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوراسگان آغاز شد. این پژوهش بر روی دانشجویان دختر و پسر دانشکده‌های علوم تربیتی و روانشناسی، علوم پایه و کشاورزی انجام شد. بر اساس نتایج بدست آمده در خصوص سؤال اول پژوهش با ۹۵ درصد اطمینان می‌توان اذعان داشت بین ادراکات دانشجویان در بعد نگرش به تحصیل با پیشرفت تحصیلی آنان تفاوت معنی‌داری وجود دارد. یعنی پیشرفت تحصیلی دانشجویان با نگرش مثبت به تحصیل و یادگیری، بیشتر است. نتیجه بدست آمده از این فرضیه با یافته‌های پژوهشگران زیر همخوانی دارد. ماهر (۱۹۹۰) نیز در پژوهش خود به این نتیجه رسید که شناسایی و حس‌تعلق به فرهنگ سازمانی روی انگیزش و موفقیت تأثیر می‌گذارد. در پژوهش ون دی وستویزن و همکاران (۲۰۰۵) نتایج بدست آمده بیانگر آنست که نگرش دانشجویان به تحصیل در دانشگاه، کسب دانش و احساس مسئولیت برای یادگیری نه تنها

سبب افزایش پیشرفت تحصیلی دانشجویان می شود بلکه روحیه علم آموزی و افزایش مهارت را در آنان تقویت می کند. تراپمن و همکاران (۲۰۰۷) طی یک بررسی فراتحلیلی معتقدند که رضایت در امر تحصیل و وظیفه شناسی دانشجو به عنوان معیارهای موفقیت تحصیلی در دانشگاه ایفای نقش می کند. با توجه به همسویی نتایج به نظر می رسد، داشتن نگرش مثبت نسبت به امری در فرد، ایجاد انگیزه برای دستیابی به اهداف مورد نظر می کند که یکی از این اهداف می تواند پیشرفت در زمینه تحصیل باشد.

همچنین براساس نتایج بدست آمده معلوم شد که بین ادراک دانشجویان در بعد فرایند آموزشی با پیشرفت تحصیلی آنان رابطه معناداری وجود دارد. نتیجه بدست آمده در این پژوهش با نتایج پژوهش رجاییان (۱۳۸۷) همخوانی دارد. نتایج پژوهش رجاییان بیانگر آنست که بین سیستم رفتار آموزشی و پیامدهای یادگیری و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان رابطه مستقیم وجود دارد. از پیشینه های قابل دسترسی می توان به نتایج پژوهش کیترویتیس و همکاران (۲۰۱۰) در قبرس اشاره کرد که ارتباط بین فرهنگ سازمانی و فرهنگ یاددهی یادگیری حاکم بر سطح مدرسه را با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان آشکار می سازد. با عنایت به اینکه اگر سیستم آموزشی در دانشگاه شامل به موقع حاضر شدن اساتید در کلاس، قوانین آموزشی مناسب، بهبود تدریس اساتید، استفاده از وسایل کمک آموزشی جهت تدریس بهتر و علاقه اساتید به تدریس و اظهار خشنودی در قبال کار دانشجو باشد، می توان گفت مجموع این عوامل باعث بهبود کیفیت علمی دانشگاه و بالا بردن اثربخشی آن می شود و نهایتاً افزایش پیشرفت تحصیلی دانشجویان را به دنبال خواهد داشت.

نتیجه سؤال شماره سه مشخص ساخت که بین ادراک دانشجویان در بعد امکانات محیط دانشگاهی و پیشرفت تحصیلی رابطه معنادار آماری وجود دارد. نتیجه این پژوهش با پژوهشی که ارتمن (۲۰۰۲) انجام داده است، مطابقت دارد. وی در پژوهش خود نشان داد که بین طراحی صحیح و دقیق ابعاد و اجزای گوناگون مدرسه و شرایط ساختمانی، حرارت، نور و سرو صدا با یادگیری دانش آموزان مرتبط است. نتایج این پژوهش مؤید مطالعات تریولاس و درگنیدو (۲۰۰۹) است که به نوعی رابطه فرهنگ سازمانی و کیفیت خدمات فراهم شده در تحصیلات تکمیلی را روشن می سازد. این یافته با نتایج پژوهش زمانی و نصر اصفهانی (۱۳۸۶) که به این نتیجه دست یافته بودند که بعد فیزیکی فضای آموزشی شامل محوطه، فضای سبز، ساختمان های آموزشی و تجهیزات

آموزشی با موفقیت مدارس ارتباط دارد، همسو است. بدین ترتیب بسیار منطقی به نظر می‌رسد که محیط فیزیکی دانشگاه و خدمات و امکانات جانبی در دانشگاه شامل خدمات مرکز مشاوره، دوره های آموزشی و پرورشی و فوق برنامه‌ها، امکانات کتابخانه، کیفیت غذا و مبلمان شهری دانشگاه بر پیشرفت تحصیلی دانشجویان تأثیر داشته باشد.

با بررسی داده‌های بدست آمده مشخص گردید که بین ادراک دانشجویان در بعد روابط انسانی با پیشرفت تحصیلی آنان رابطه معنادار وجود دارد. این یافته با نتیجه پژوهش هوی و میسکل (۲۰۰۰) که نشان داد جو اعتماد و گرایش انسانی موجود در مراکز آموزشی با سلامت سازمانی مدرسه که می‌تواند پیش‌بینی‌کننده پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان باشد، همبستگی مثبت دارد و با نتایج پژوهش پور کاظمی و شاکری نوایی (۱۳۸۳) به این صورت که وجود ارتباط نزدیک و صمیمی نیروی انسانی و بهره‌وری ارتباط مستقیم و معناداری وجود دارد، همسو است. با توجه به نتایج بدست آمده از آزمون فرضیه چهارم پژوهش چنین می‌توان استنباط کرد که روابط انسانی موجود در دانشگاه که نشانگر شیوه رفتاری، رعایت احترام متقابل و مهم شمردن نظرات دانشجویان در اداره امور دانشگاه است، می‌تواند دانشجویان را به برقراری ارتباط صحیح، درست انجام دادن کارها، مشارکت دادن در امور و موفقیت در امر تحصیل هدایت کند.

در این پژوهش رابطه ادراک دانشجویان در بعد قوانین و ارتباطات شفاف با پیشرفت تحصیلی معنادار بود. نتیجه این سؤال پژوهش تاحدی مؤید پژوهش های سنجرى و بهرنجى (۱۳۸۲) و اسدی و رهاوی (۱۳۸۳) است. نتایج پژوهش‌های یاد شده نشان داده است که رابطه معنادار و همبستگی مثبتی بین انسجام و یکپارچگی، کنترل، قوانین و مقررات و نظام پاداش و تنبیه با بهره‌وری وجود دارد. با توجه به این همخوانی‌ها بدیهی است که قوانین و ارتباطات شفاف زمینه‌ای است که می‌تواند باعث پیشرفت دانشجویان در امر تحصیل شود زیرا در فرهنگ دانشگاه با قوانین مناسب، اطلاع‌رسانی در سطح سازمان مطلوب است، قوانین و مقررات متناسب با نیازها می‌باشد، روش‌های تشویق و تنبیه منصفانه است و به طور کلی عدالت بر کل سازمان حاکم است.

همچنین براساس نتایج بدست آمده معلوم شد که بین ادراک دانشجویان از ابعاد فرهنگ سازمانی با توجه به جنسیت و دوره تحصیلی تفاوت معنی‌داری وجود ندارد. به عبارتی تمامی دانشجویان دختر و پسر در دو مقطع کارشناسی و کارشناسی‌ارشد به طور هماهنگ و یکسان به

پرسشنامه‌ها پاسخ داده‌اند. اما نظرات دانشجویان براساس دانشکده متفاوت بود به گونه‌ای که نگرش دانشجویان دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی در ابعاد نگرش به تحصیل، فرایند آموزشی و امکانات محیط دانشگاهی بهتر از سایر دانشکده‌ها بود. با عنایت به اینکه ماهیت و محتوای درسی، امکانات و تجهیزات مورد استفاده در رشته‌های مختلف تحصیلی در دانشگاه متفاوت است، لذا این نتیجه دور از انتظار نیست.

نتایج بدست آمده بیانگر آنست که بین جنسیت دانشجویان و پیشرفت تحصیلی آنان تفاوت معنادار وجود دارد یعنی دانشجویان دختر پیشرفت بهتری نسبت به دانشجویان پسر دارند. همچنین یافته‌ها بر اساس متغیر دانشکده درخصوص پیشرفت تحصیلی نشان داد که معدل دانشجویان دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی بیشتر از دانشجویان دانشکده‌های کشاورزی و علوم پایه بوده است. در این پژوهش پیشرفت تحصیلی دانشجویان براساس دوره تحصیلی نیز متفاوت بود به گونه‌ای که میزان معدل دانشجویانی که دوره تحصیلی آنان کارشناسی ارشد است از سایر دوره‌ها بیشتر بود. بنابراین می‌توان گفت دانشجویان این دوره‌ها آمادگی بیشتری نسبت به یادگیری و کسب دانش از خود نشان داده‌اند.

سخن پایانی آن که فرهنگ سازمانی دانشگاه به عنوان یکی از مهمترین نیروهای اساسی نقش مهمی در پیشرفت تحصیلی دانشجو ایفا می‌کند بنابراین اگر از مقوله فرهنگ بهره کافی برد و نسبت به آن احساس مسئولیت نشان داد می‌توان شاهد انعطافی برجسته در سطح پیشرفت تحصیلی دانشجویان بود که آنان را به سطحی فراتر از فضای هم‌رنگی سوق می‌دهد.

پیشنهادها

باتوجه به یافته‌های پژوهش حاضر پیشنهادهای زیر قابل طرح است:

- ۱- فراهم کردن شرایطی در دانشگاه جهت بهبود نگرش و روحیه دانشجویان نسبت به دانش و علم آموزی و تشویق برای قبول مسئولیت بیشتر در امر تحصیل.
- ۲- بکارگیری روش‌های دانشجو محور و استفاده از روش‌های بهبود تدریس.
- ۳- ارتقاء خدمات، امکانات و تجهیزات موجود در دانشگاه از لحاظ کمی و کیفی و افزایش دوره‌های آموزشی و پرورشی.

۴- ایجاد فضایی حاکی از صمیمیت و احترام متقابل بین دانشجویان، اساتید، مسئولین و سایر پرسنل به منظور بهبود روابط انسانی موجود در دانشگاه.

۵- تصویب و اجرای قوانین و مقررات متناسب با نیازهای دانشجویان، اطلاع رسانی به موقع و صحیح، ایجاد جلسات پرسش و پاسخ با دانشجو جهت ارتقاء و بهبود قوانین و ارتباطات شفاف در دانشگاه.

منابع

اسدی، حسن و رهاوی، رزا (۱۳۸۳). رابطه فرهنگ سازمانی با بهره وری مدیران تربیت بدنی آموزش و پرورش سراسر کشور. *مجله حرکت*، شماره ۲۰، صفحه ۲۳-۳۴.

پور کاظمی، محمد حسین و شاکری نوایی، غلامرضا (۱۳۸۳). بررسی فرهنگ سازمانی دانشکده ها (مدیریت دانشگاه های تهران و نقش آن در بهره وری دانشکده ها). *فصلنامه مدرس علوم انسانی ویژه نامه مدیریت*، شماره ۳۶، صفحه ۳۷-۶۲.

رجاییان، حسین (۱۳۸۷). رابطه ادراکات دانش آموزان از فرهنگ مدرسه با پیشرفت تحصیلی آنان در دبیرستان های شهر اصفهان. *پایان نامه کارشناسی ارشد*، دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوراسگان.

زمانی، بی بی عشرت و نصر اصفهانی، احمد رضا (۱۳۸۶). ویژگیهای فیزیکی و فرهنگی فضاهای آموزشی دوره ابتدایی چهار کشور پیشرفته جهان از دید دانش آموزان ایرانی و والدین آنان. *فصلنامه نوآوری های آموزشی*، سال ششم، شماره ۲۳، صفحه ۵۵-۸۴.

سنجری، احمد رضا و بهرنگی، محمد رضا (۱۳۸۲). شناخت بهره وری تحقیقات و فرهنگ سازمانی حاکم بر آن: مطالعه موردی یکی از دانشگاه های مستقر در تهران. وب سایت www.SID.ir.

مشبکی، اصغر (۱۳۷۷). *مدیریت رفتار سازمانی*. تهران: انتشارات ترمه.

وبر، لوک ای و همکاران (۱۳۸۰). *دانشگاه رسالت ها و ارزشها*. (ترجمه حسین ابراهیم آبادی). تهران: وزارت علوم، تحقیقات و فناوری.

Earthman, G. I(2002). *School facility conditions and student academic achievement*. California: UCLA'S Institute for Democracy.

Fullan, M. G(1998). *Leadership for the 21st century: Breaking the bounds of dependency*. *Educational Leadership*: 55(7), pp: 6-10.

- Hoy, W. K., & Miskel, C. G(2000). **Educational administration; Theory, research and practice**. 6th Ed. New York: Randorn House. COEDU .USF. EDU/SCQS. HTML. www.edweek.org.
- Kythreotis, A., Pashiardis, P. & Kyriakides, L(2010). **The influence of school leadership styles and culture on students' achievement in Cyprus primary schools**. Journal of Educational Administration, 48 (2), pp: 218-240.
- Levine, D. V., & Lezotte, L.W(1990). **Unusually effective schools: A review and analysis of research and practice** Madison. MI: National center for effective schools research and development.
- Maher, M(1990). **School culture, Motivation and achievement**. Michigan; Ej385310.
- Mobley, W. H (2005). **Organizational culture: Measuring and developing it in your organization**. Harvard Business review China.
- Newman, F(1996). **Authentic achievement: Restructuring school for intellectual quality**. San Francisco: Jossey- Bass.
- Ott, J. S (1989). **The organizational culture perspective**. Chicago: The Dorsey Press.
- Trapmann, S., Hell, B., Hirn, J.W. &Schuler, H(2007). **Meta- analysis of the relationship between the big five and academic success at university**. Zeitschrift Psychologie,215(2), pp:132-151.
- Trivellas, P. & Dargenidou, D(2009). **Organizational culture, job satisfaction and higher education service quality: The case of technological educational institute of Larissa**. The TQM Journal, 21(4), pp: 382-399.
- Van Der Westhuizen, P. C., Mosoge, M.J., Swanepoel, L.H. & Coetsee, L.D(2005). **Organizational culture and academic achievement in secondary schools**. Education and urban society 38, pp: 89-109.